

Viite: YM14/400/2017

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi jätelain muuttamisesta

Ympäristöministeriö on asettanut nähtäville luonnoksen hallituksen esitykseksi jätelain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa sekä eräitä muita vastuunjaon rajauksen toimeenpanemiseksi tarpeellisia muutoksia. Lisäksi jätelakiin on tulossa sidosyksiköjä koskevat säännökset.

Jätehuolto M. Helistölä Oy huolehtii kotitalouksien, julkisten laitosten ja yritysten jätteiden keräyksestä, kuljetuksesta, käsittelystä ja jatkoohjodyntämiseen toimittamisesta.

Yhdymme Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry:n lausuntoon, mutta lisäksi pyydämme erityisesti kiinnittämään huomiota yrityksemme kannalta seuraaviin olennaisiin kohtiin muutosehdotuksessa.

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto tulisi rajata asumisessa syntyvään jätteeseen

Ehdotetusta jätelain 32 § Kunnan velvollisuudesta järjestää jätehuolto tulee poistaa pykälän 1. momentissa oleva kohta 2 kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvästä yhdyskuntajätteestä kokonaan. Hallitusohjelmakirjauksessa pitäytyminen poistaa myös tarpeen säädellä poikkeuksesta velvollisuuteen luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon (42 §).

Tämän lisäksi jätelain 32 § 1. momentin kohta 3 tulee rajata selkeästi koskemaan ainoastaan liikehuoneistossa syntyvää yhteiskuntajätettä, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä asumisessa syntyvän jätteen kanssa.

Perustelut:

Kunnan vastuun rajaaminen jätehuollossa hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti selkeästi asumisessa syntyvään jätteeseen poistaisi kentällä olevia jännitteitä yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Kunnan vastuulta esityksen mukaan vapautuva sosiaali- ja terveyspalveluiden, koulutustoiminnan sekä julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan yhdyskuntajäte on laadultaan ja määrältään samankaltaista vastuunrajausten ulkopuolelle jätetyn kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän jätteen kanssa. Synergiaetuja materiaali kierrätykseen saadaan parhaiten yritysten ja erilaisten palvelun- ja hallintotoiminnassa syntyvän samankaltaisen yhdyskuntajätteen keräämisestä samassa ketjussa. Monet kunnat ovat asettaneet erilaisia kiertotalous- ja ympäristötavoitteita sekä elinkeinopoliittisia tavoitteita, joita valinnanvapaus tukee. Tavoitteet jäävät saavuttamatta kuntien omassa toiminnassa syntyvän jätteen osalta, ellei hallitusohjelman kirjausta toteuteta kokonaisuudessaan.

Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jättämistä kunnan vastuulle perustellaan esityksessä hallinnollisen taakan minimoimisella. Kuitenkin kuntien osaamiseen ja toimintaan kuuluu olennaisesti kilpailutusten tekeminen. Sen sijaan erillinen jätelain 42 §:n perusteella haettava määräaikainen poikkeus ennemminkin lisää hallinnollista taakkaa sekä jätehuoltoviranomaiselle että kunnalle.

Huomautamme myös, että yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi korostaa 1 momentin 3 kohdan osalta, että se koskee ainoastaan asuinkiinteistöissä sijaitsevia ns. kivijalkayrityksiä. Muissa

mahdollisissa tapauksissa jätteen haltija voisi halutessaan esittää pyynnön kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta.

Hankintalain sidosyksikkösääntelyn tulisi olla jätehuollossa sama kuin muillakin toimialoilla

Lakiehdotuksen 145 a § Sidos- ja hankintayksiköitä koskevista erityisistä säännöksistä tulee kokonaisuudessaan poistaa. Jätehuollossa ei tule poiketa hankintalain 15 §:ssä asetetuista euro- ja prosenttimääräisistä rajoista.

Perustelut:

Hankintalain yksi tavoite on edistää tasapuolista kilpailua yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan välillä. Sidosyksikkösääntely tuo myös jätehuollossa erilaiset yritykset tasavertaisempaan kilpailuasetelmaan ja luo koko sektorille aiempaa selkeämmät, läpinäkyvämmät ja reilummat pelisäännöt.

Jätehuollossa sidosyksikköasemassa toimivat kuntien jätelaitokset ovat hankintalakivalmistelussa kuvattuja suurikokoisia yhtiöitä. Tämän takia sidosyksikön sallittua ulosmyyntiä koskeva raja tulee säilyttää jätehuollossa samalla tasolla kuin muillakin toimialoilla. Jo pelkkä TSV on hyvin merkittävä poikkeus hankintalain sidosyksikkösääntelystä, ilman ylärajoja.

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu ja siihen liittyvät velvoitteet

Jätelain 33 § Kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta (myöhemmin TSV) on toistaiseksi tarpeellinen monille jätteenhaltijoille. Mitä suurempiin hallinnollisiin ja operatiivisiin yksiköihin siirrytään, sen tärkeämpiä ovat selkeät säädökset kunnan jätehuoltoviranomaisen velvollisuuksista TSV:n tarpeen arvioinnissa.

TSV:n erittelyvaatimus kunnallisten jätelaitosten kirjanpidossa onkin edellytys toiminnan läpinäkyvyydelle ja ulosmyyntirajan seurannalle. Myös kuljettajille asetettua tiedonantovelvollisuutta pidämme perusteltuna. Sen sijaan 3. momentissa oleva vaatimus tilintarkastajan vahvistuksesta jää epäselväksi ja olemme huolissamme sen toteuttamismahdollisuuksista.

Perustelut:

Jätelakiehdotus 44 § Kirjanpidosta kunnan jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuudesta sisältää tarpeellisia parannuksia nykyiseen sääntelyyn nähden. Tuloslaskelman liitteenä esitettävä kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun liikevaihdon jakautuminen jätelajeittain ja jätteen käsittelymenetelmittäin tuo läpinäkyvyyttä jätelaitosten toimintaan. Kilpailuneutraliteetin, hankintalain soveltamisen ja jätelain toimivuuden kannalta on olennaista, että kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla tarjoama palvelu täyttää jätelain vaatimukset markkinapuutteesta. Kirjanpito kunnan jätehuoltopalveluista on kuitenkin jälkivalvontaa. Kuten ehdotuksessakin todetaan, palvelutarjonnan puutteen arviointimenettely ja tekijä ovat aiheuttaneet epäselvyyksiä. Onkin tärkeää, että markkinatilanteen arvioinnista säädetään valtioneuvoston asetuksella riittävän yksiselitteisesti.

15.8.2017

Kuljettajille asetettu tiedonantovelvollisuus on perusteltu. Sen sijaan 3. momentin vaatimus tilintarkastajan vahvistuksesta on epäselvä. Tilintarkastajan velvollisuus verrata sekakuormien tietoja 119 § 1 momentin mukaisiin kirjanpitolietoihin ja arvioida niiden vastaavuutta voi olla käytännössä hankalasti toteutettavissa. Jätelain 119 § 1 momenttiin kerättävät keräys- ja kuljetustapatiedot eivät sisällä erittelyä sekakuormissa tehtävästä keräyksestä suhteessa erillisiin noutoihin. Yrityksen näkökulmasta tilintarkastajan käyttö lisää yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Lakiin kirjattu laiminlyöntivelvoitteen sanktiointi on ilmeisen perusteltu tietojen saamisen varmistamiseksi. Ongelmana on se, missä muodossa tiedot tulee antaa. Kunnalliset jätelaitokset ovat useilla alueilla pyytäneet kuljettajilta ajolistoja, mikä ei ole kilpailuoikeudellisesti kestävä. Olisikin välttämätöntä, että asetuksella säädetään siitä, miten ja missä muodossa tietoja annetaan, jolloin ristiriitojen syntymistä voidaan välttää. Riittävä tieto olisikin esimerkiksi reittiä koskeva jako kunnan vastuulla olevaan jätteeseen ja kunnan toissijaisen vastuun alle kuuluvaan jätteeseen %-osuuksina tai tilavuuksina. Asetuksen valmisteluvaiheessa tulee varmistaa, että velvollisuudesta tulee myös pk-yrityksille kohtuullinen.

Omalla alueellamme Laitilan kaupungissa on vielä kunnan itse hoitama jätehuolto tiiviissä yhteistyössä yrittäjien kanssa. Valtakunnallinen kehitys näyttäisi kuitenkin olevan kohti isompien kunnallisten yhtiöiden järjestämää toimintaa, ja tähän sisältyy suuria riskejä pk-yrityksen näkökulmasta. Jätelakiin nyt ehdotettavissa muutoksissa on paljon hyvää, mutta jätehuollolle erikseen kirjattava toimialakohtainen sidosyksikköraja ei ole oikea tapa varmistaa jätehuollon toimivuutta.

Lopuksi haluamme vielä tuoda esille, että lakiin tulisi kirjata enintään vuoden siirtymäaika kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa mukana olevien kunnan vastuulta vapautuvien kiinteistöjen jätehuollon osalta.

Kunnioittavasti



Jarno Helistö
toimitusjohtaja

Jätehuolto M. Helistö Oy
Verstatie 4
Laitila